

A HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI ÉREMLELET

GERGELYFI IMRE

(Szeged, Móra Ferenc Múzeum)

Hódmezővásárhely határában, 1969 június 1-én Csanki Mátyás és Zsunk Imre hódmezővásárhelyi lakosok, kukoricakapálás közben egy ezüst érmékből álló leletre bukkantak, amelyet a hódmezővásárhelyi Tornyai János múzeumnak szolgáltattak be.

Előadásuk szerint a 350 db ezüstérméből álló lelet mindössze 10—15 cm talajszint alatti mélységből került elő két nagyobb csomóban. Napokkal később, a Csanda-Zalaváry féle régészeti kutatóműszerrel a lelőhely közvetlen környékét átkutatva, sikerült még 17 db ezüst érmét találni, amelyekkel együtt a lelet darabszáma 367-re emelkedett. Az érmekkel vegyesen előkerült edénytöredékekből következtetve valószínűnek látszik, hogy azokat annakidején tulajdonosuk egy cserépedénybe rejtve ásta el, amelyet a tavaszi mélyszántás alkalmával az eke vasa a felszínre hozott és egyben darabokra is tört, a darabokat pedig a belőle kiömlött érmékkal együtt, egy 8—10 m hosszú és 1—2 m széles földszávon szórt szét. A hiányosan és egészen apró darabokban előkerült edénytörmelékekből az edény egykori alakjára és nagyságára következtetni még hozzávetőleg sem lehet, de bizonyos, hogy egy-két, a földben elkallódott darab kivételével a lelet teljes egészében került a múzeum tulajdonába.

Az érmék 80%-a I. Lipót király és császár (1657—1705) féltallérosaiból és XV krajcárosaiából állnak, amelyeknek legnagyobb része magyarországi veretű és részben a nagybányai, részben a pozsonyi, zömükkel a körmöcbányai pénzverdében készültek. Természetes, hogy szép számmal akad az érmék között a különböző osztrák tartományokban (Alsóausztria, Tirol, Stájerország, Karinthia) és Csehországban vert darab is, hiszen abban az időben a Magyarországon és Ausztriában vert pénzek mindkét országban egyformán forgalomban voltak. Néhány szomszédos német államnak és Franciaországnak a leletben előforduló pénzei a nyugati államokkal fennállott kereskedelmi kapcsolatoknak a bizonyítékai. A lelet összetétele különben majdnem teljesen azonos a legtöbb XVII. századból származó magyarországi éremleletével, mint pl. a Szeged - Szt.György utcai-, valamint a Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárában feldolgozott és a Numizmatikai Közlöny számaiban publikált kecskeméti-, nagykőrösi-, ötvöskőnyi, stb. leletek. Egyetlen kivételt csak II. Rákóczi Ferencnek a leletünkben — sajnos csak egyetlen példányban — előforduló és a kuruc felkelés emlékéért őrző ezüst forintosa képezi.

A lelet darabjainak részletes meghatározása a kibocsátás évének és a verde-, illetve mesterjegyeknek feltüntetésével:

Magyarország

1. III. Ferdinánd féltallér	K-B	1643	1 db
2. I. Lipót féltallér	K-B	1694	1 db
3. I. Lipót féltallér	K-B	1695	2 db

Magyarország

4. I. Lipót féltallér	K-B	1696	1 db
5. I. Lipót féltallér	K-B	1698	6 db
6. I. Lipót féltallér	K-B	1699	4 db
7. I. Lipót féltallér	K-B	1700	3 db
8. I. Lipót féltallér	K-B	1701	3 db
9. I. Lipót féltallér	K-B	1702	1 db
10. I. Lipót féltallér	K-B	1703	3 db
11. I. Lipót féltallér	K-B	1704	1 db
12. I. Lipót XV krajcár	K-B	1661	3 db
13. I. Lipót XV krajcár	K-B	1662	1 db
14. I. Lipót XV krajcár	K-B	1663	2 db
15. I. Lipót XV krajcár	K-B	1665	5 db
16. I. Lipót XV krajcár	K-B	1667	2 db
17. I. Lipót XV krajcár	K-B	1669	1 db
18. I. Lipót XV krajcár	K-B	1674	2 db
19. I. Lipót XV krajcár	3 címer	1674	1 db
20. I. Lipót XV krajcár	3 címer	1675	2 db

Magyarország

21. I. Lipót XV krajcár	K-B	1675	4 db
22. I. Lipót XV krajcár	K-B	1676	6 db
23. I. Lipót XV krajcár	K-B	1617	5 db
24. I. Lipót XV krajcár	K-B	1678	3 db
25. I. Lipót XV krajcár	N-B	1678	1 db
26. I. Lipót	K-B	1679	6 db
27. I. Lipót XV krajcár	K-B	1680	4 db
28. I. Lipót XV krajcár	K-B	1681	4 db
29. I. Lipót XV krajcár	K-B	1682	5 db
30. I. Lipót XV krajcár	K-B	1683	7 db
31. I. Lipót XV krajcár	K-B	1684	3 db
32. I. Lipót XV krajcár	K-B	1686	8 db
33. I. Lipót XV krajcár	K-B	1687	3 db
34. I. Lipót XV krajcár	K-B	1688	5 db
35. I. Lipót XV krajcár	K-B	1689	1 db
36. I. Lipót XV krajcár	K-B	1690	12 db
37. I. Lipót XV krajcár	N-B	1690	1 db
38. I. Lipót XV krajcár	K-B	1691	5 db
39. I. Lipót XV krajcár	K-B	1692	1 db
40. I. Lipót YV krajcár	K-B	1693	6 db
41. I. Lipót XV krajcár	K-B	1694	7 db
42. I. Lipót XV krajcár	K-B	1695	4 db
43. I. Lipót XV krajcár	K-B	1696	3 db
44. I. Lipót XV krajcár	N-B	1696	2 db
45. I. Lipót XV krajcár	C-H	1696	9 db
46. I. Lipót XV krajcár	N-B	1698	1 db
47. II. Rákóczi Ferenc forint	K-B	1705	1 db

Alsó- és Felsőausztria

48. I. Lipót XV krajcár	C-A	1660	1 db
49. I. Lipót XV krajcár	G-H	1660	2 db
50. I. Lipót XV krajcár	C-A	1661	7 db
51. I. Lipót XV krajcár	C-A	1662	11 db
52. I. Lipót XV krajcár	G-H	1662	4 db
53. I. Lipót XV krajcár	C-A	1663	10 db
54. I. Lipót XV krajcár	G-H	1663	3 db
55. I. Lipót XV krajcár	C-A	1664	18 db
56. I. Lipót XV krajcár		1664	4 db
57. I. Lipót XV krajcár	G-H	1664	4 db
58. I. Lipót XV krajcár	S-HS	1664	1 db
59. I. Lipót XV krajcár	Rozetta	1674	1 db
60. I. Lipót XV krajcár	Rozetta	1675	1 db
61. I. Lipót XV krajcár	S-HS	1675	1 db
62. I. Lipót XV krajcár	F-F	1676	2 db
63. I. Lipót XV krajcár	M-M	1683	1 db
64. I. Lipót XV krajcár	M-M	1684	4 db
65. I. Lipót XV krajcár	(a)	1685	2 db
65. I. Lipót XV krajcár	Mj. nélk.	1685	1 db
67. I. Lipót XV krajcár	B-W	1685	2 db
68. I. Lipót XV krajcár	C-B	1693	3 db
69. I. Lipót XV krajcár	Mj. nélk.	1694	1 db
70. I. Lipót XV krajcár	C-B	1694	1 db
71. I. Lipót XV krajcár	M-M-W	1694	15 db
72. I. Lipót XV krajcár	Mj. nélk.	1695	1 db
73. I. Lipót XV krajcár	Mj. nélk.	1696	6 db
74. I. Lipót XV krajcár	H. M. W.	?	1 db
75. I. Lipót XV krajcár	S-HS	?	1 db
76. I. Lipót XV krajcár	G-H	?	1 db

Tirol

77. I. Lipót XV krajcár	Mj. nélk.	1664	5 db
78. I. Lipót XV krajcár	Mj. nélk.	1694	6 db

Karinthia

79. I. Lipót XV krajcár	Mj. nélk.	1664	1 db
80. I. Lipót XV krajcár	Mj. nélk.	1675	1 db
81. I. Lipót XV krajcár	G-S	1675	2 db
82. I. Lipót XV krajcár	Mj. nélk.	1694	2 db
83. I. Lipót XV krajcár	C-S	1694	1 db
84. I. Lipót XV krajcár	Mj. nélk.	1695	1 db

Stájerország

85. I. Lipót XV krajcár	Mj. nélk.	1661	1 db
86. I. Lipót XV krajcár	Mj. nélk.	1664	1 db
87. I. Lipót XV krajcár	A-N	1675	3 db
88. I. Lipót XV krajcár	I. A. N.	1676	3 db
89. I. Lipót XV krajcár	Mj. nélk.	1694	3 db
90. I. Lipót XV krajcár	I-A	1695	4 db
91. I. Lipót XV krajcár	I-A	1696	1 db

Csehország

92. I. Lipót XV krajcár	P. M	1664	1 db
93. I. Lipót XV krajcár	P. M.	1694	1 db

Olmützi püspökség

94. Lipót Vilmos XV krajcár		1661	1 db
95. Lipót Vilmos XV krajcár		1662	1 db
96. Carolus XV krajcár		1676	2 db
97. Carolus XV krajcár		1682	1 db
98. Carolus XV krajcár		1693	1 db
99. Carolus XV krajcár	SAS	1694	1 db
100. Carolus XV krajcár		1694	3 db

Boroszlói püspökség

101. Neubor gróf XV krajcár	LP H	1693	1 db
102. Neubor gróf XV krajcár	LP H	1694	3 db

Liegnitz-Brig

103. Georg XV krajcár	E-W	1660	1 db
104. Georg XV krajcár	Mj. nélk.	1662	1 db
105. Georg XV krajcár	E-W	1664	4 db
106. Ludwig XV krajcár	E-W	1660	1 db
107. Ludwig XV krajcár		1662	2 db
108. Ludwig XV krajcár		1663	1 db
109. Christian XV krajcár	Mj. nélk.	1662	1 db
110. Christian XV krajcár	E-W	1661	1 db
111. Christian XV krajcár	Mj. nélk.	1663	5 db
112. Christian XV krajcár	Mj. nélk.	1664	11 db
113. Christian XV krajcár	E-W	?	1 db

Württemberg-Öls

114. S. Friedrich XV krajcár	S-P	1675	3 db
115. S. Friedrich XV krajcár	I. I. T.	1694	4 db

Franciaország

116. XIV. Lajos tallér	Vj. nélk.	1680	1 db
117. XIV. Lajos tallér	A	1694	1 db
118. XIV. Lajos tallér	9	1701	1 db
119. XIV. Lajos féltallér	Vj. nélk.	1653	1 db
120. XIV. Lajos féltallér	V	1693	1 db
121. XIV. Lajos féltallér	A	1694	1 db
122. XIV. Lajos féltallér	?	1699	1 db

A lelet — amelynek legrégebb darabja III. Ferdinándnak 1643-ban Kőrmöcbányán vert féltallérosa — II. Rákóczi Ferencnek már említett és ugyancsak Kőrmöcbányán vert ezüst forintosával zárul. Valószínű, hogy a kincs 1705, vagy 1706-ban kerülhetett a föld alá. Ha ennél az időpontnál későbbben rejtették volna el, akkor kétségkívül tartalmazna későbbi veretű Rákóczi pénzeket, vagy I. Lipót utódjának: I. Józsefnek pénzei közül legalább néhány darabot.

Az éremleleteknek majdnem általános és természetes sajátága, hogy a valószínű földberekítés időpontját megelőző 15—20 esztendő veretei fordulnak elő benne legsűrűbben. Leletünkben azonban nem az elrejtés időpontja felé fokozatosan sűrűsödő példányok gyakori jelensége a szembetűnő, hanem inkább a különböző évjáratú vereteknek egy olyan összetétele, amely önkéntelenül azt a benyomást kelti, hogy egykori tulajdonosa huzamosabb időn át gyűjtötte össze később valamilyen okból elrejtett pénzét.

Ezt a feltevést látszik bizonyítani az a tény is, hogy a lelet majdnem valamennyi darabja, még a valószínű földberekítés ideje előtt 45—50 évvel forgalomba került példányok is igen jó tartásúak és csak kevésbé kopottak.

A földberekítés oka valószínűleg valami egyéni ok lehetett, de kapcsolatba hozhatjuk azt a kor hadieseményeivel is, mert bár nagyobb összecsapások a szóbanforgó évek alatt Csongrád vármegye területén nem voltak, de éppen az 1705. évről jegyzi meg dr. Zsilinszky Mihály „Csongrád vármegye története” c. munkájában, hogy „...a vármegye népe folytonos izgatottságban volt, mert a kuruc és rác csapatok gyakran vonultak át falvaikon.” Könnyen lehetséges, hogy az ilyen csapatátvonulásokkal gyakran együttjáró fosztogatásoktól tartva, látta jónak egykori tulajdonosa a pénzt elrejtteni.

DAS MÜNZFUND VON HÓDMEZŐVÁSÁRHELY

von
Imre Gergelyfi

In der Umgebung von Hódmezővásárhely ist im Juni 1969 ein Münzfund vorgefunden, der aus 369 Silbermünzen bestand. Der Fund wurde wahrscheinlich in einer Tongefäss versteckt, mit der Münzen waren nämlich auch Scherben gefunden.

Das Fund besteht grösstenteils aus ungarischen und böhmischen Prägungen von Leopold I., ein kleiner Teil enthält die Silbermünzen Louis XIV., und die Münzen einigen benachbarten deutschen Staate. Der Fund, dessen ältestes Stück ein Halbtaler von Ferdinandus III. aus dem Jahre 1643 ist, schliesst mit einer Silberforint von Ferenc Rákóczi II. ab, dessen Jahrgang 1705 gleich auch die wahrscheinliche Zeitpunkt der Verborgung zeigt.